

„GLOTODRAMA” U NASTAVI JEZIKA

(Carlo Nofri, *Guida al Metodo Glottodrama*, Edizioni Novacultur, Roma, 2009. i 2010.)

Knjiga *Vodič kroz „glotodramsku metodu”* talijanskoga filologa Carla Nofrija, primarno metodičara jezika,¹ izazvala je u posljednjim dvjema-trima godinama veliki interes stručne i znanstvene javnosti u desetak država.² Nakon prijevoda i tiskanja na francuskome jeziku 2010., kod uglednog izdavača u Parizu, u istoj su godini uslijedili prijevodi na engleskome, španjolskom, portugalskom, turskom, bugarskom, grčkom i rumunjskom. Podnaslov knjige *Učenje stranih jezika u kazališnoj vježbaonici (Apprendere le lingue straniere attraverso il Laboratorio Teatrale)* imao je nevelike prilagodbe u pojedinim jezicima.

Sudeći prema zanimanju za tu knjigu, može se već uvodno napomenuti da je riječ o neobičnom događaju u teoriji i praksi nastave jezika, osobito u teoriji i praksi nastave (ili organiziranog učenja) stranih jezika. Inspirirana tradicijom učenja jezika pomoću dramskoga teksta završni je uspjeh projekta pod naslovom (na talijanskome) *Glottodrama* koji je vrlo izdašno financiralo Europsko povjerenstvo u okviru *Programa cjeloživotnog učenja i usavršavanja*. Kako to u predgovornome zahvalničkom tekstu svojim suradnicima ističe voditelj projekta i autor knjige Carlo Nofri, „glotodramska metoda” prikladna je „kruna dvogodišnjega kolektivnog istraživačkog rada”, metodičkih eksperimenata u Lingvističkome istraživačkom laboratoriju „Edizioni Novacultur” u Rimu, tj. sinteza istraživanja talijanskih profesora jezika i kazališne umjetnosti. Voditelj je projekta posebice zahvalio francuskim sveučilišnim profesoricama (metodičarkama jezika) na pariškoj „Sorbonni” i talijanskim

¹ Carlo Nofri glavni je urednik filološkog časopisa *Culturiana*, profesor filozofije (Sveučilište „La Sapienza” u Rimu) i profesor metodike talijanskog jezika (Sveučilište „Tor Vergata” u Rimu). Objavio je velik broj stručnih i znanstvenih radova o nastavi živih jezika. U jezikoslovnim, ponajprije metodičkim ili glotodidaktičkim istraživanjima usmjerio se na relaciju „jezik – misao”, neverbalnu komunikaciju i nastavu jezika utemeljenu na klasičnim znanjima.

² Naziv „glotodramska metoda” označujem navodnicima u ovom prikazu jer tomu pojmu u hrvatskome metodičkom nazivlju više odgovara: „glotodramski metodički pristup” ili „glotodramski metodički sustav”. Ipak, nastojeći sačuvati barem djelomice originalni talijanski naziv toga metodičkog pristupa ili sustava, obilježila sam ga navodnicima.

profesoricama na rimskom sveučilištu „Tor Vergata” koje su organizirale i uspješno izvele završnu eksperimentalnu provjeru, pripomogle u stvaranju konačnih zaključaka i dokazivanju svrhovitosti „glotodramske metode” učenja jezika, osobito stranih jezika.

Nofrijeva knjiga – u kojoj nedvojbeno predstavlja, otvoreno reklamira te iznijansirano obrazlaže svoju „glotodramsku metodu” nakon što ju je prvi put predstavio u časopisu *Culturiana* (2008, 3-4) i prvom izdanju iz 2009. – ima u drugom izdanju (iz 2010.) pet poglavlja, dva vrlo važna dodatka ili praktična (uzorna) modela za primjenu „glotodramske metode” u nastavi, a na kraju su pridodani *Glotodramski rječnik* i *Bibliografija*.

U prvom poglavlju *Teorijske premise* ponajprije jasno izlaže o ciljevima projekta *Glottodrama*, a zatim ističe njegovu zasnovanost na razgovijetnom prepoznavanju i cjelovitoj procjeni velike pedagoške vrijednosti kazališnih iskustava, tj. na sustavnim spoznajama „aplikacija teatarskih načela i metoda vježbanja u učenju živih jezika”. Odlučno Nofri tvrdi da su „tendencije aplikacije kazališta u živom jeziku” uglavnom „usmjerene na dramatizacije tekstova” te umnoženje „pedagoško-ludičkih igara”. Budući da u tome nisu dovoljno iskorištene metodičke mogućnosti svih aktivnosti i načina rada tijekom odgoja glumaca u klasičnom teatru, svojim je projektom nastojao ponajprije poboljšati uspjeh „stvaranja jednostavnog teatra u jeziku” u kojem su često „aspekti predviđene recitacije” bili zasjenjeni „lingvističkim i formalnim aspektima” jer nisu uključivana iskustva voditelja kazališnih vježbaonica. Osobito ističe da njegova „glotodramska metoda” ima izrazito prilagodljivu metodologiju koja se može primijeniti na svim stupnjevima nastave jezika, posebice u ostvarivanju „udomaćivanja jezika” u svakoj životnoj dobi, stoga se može, među ostalim, uključivati u učenje glavnoga (prvog) ili materinskog jezika, ali i kao plodonosna aktivnost koja integrira različite metodičke smjernice u nastavi drugih ili stranih jezika. U skladu s time odbacuje bilo kakvu mogućnost konflikta „glotodramske metode” s metodikama jezika koje postoje u različitim europskim školskim sustavima te poticajno najavljuje da bi u suglasju s njima zasigurno mogla pomoći u stjecanju odličnih govorničkih sposobnosti.

Objašnjavajući dodatno ciljeve svoga projekta u posebnome dijelu prvoga poglavlja, Nofri napominje da je talijanski bio njegov prvi ciljani jezik. Nastojao je kreirati, eksperimentirati i formalizirati znanstveno utemeljenu metodologiju koja bi osigurala razgovijetno određenje teorijskih načela, pravila primjene u praksi i ciljeva nastavnoga rada. Želio

je uspostaviti autonomnu metodologiju koja neće reprezentirati samo novu tehnologiju nego i kompletirati različite procese učenja, promicati načine rada koji se mogu smatrati kompetitivnim u odnosu na dosadašnje koncepcije učenja jezika. Sukladno tome pokušao je izbjeći improvizaciju, subjektivnost i necjelovitost postojećih iskustava koja nisu dodatno uspjela „aplicirati teatar” u učenje jezika jer nisu prošla ni znanstvenu evaluaciju ni sukladnu usporedbu rezultata koji su obično dobivani nakon subjektivne percepcije učenika i nastavnika. U okviru prvog poglavlja još se posebice bavi: „učevnim slijedom: od lingvističke do komunikacijske kompetencije”, „pragmatičnom perspektivom učenja jezika”, „nastavom živog jezika kao metalingvističkom igrom”, „gramatičkom točnošću i komunikacijskom adekvatnošću”, „lingvističkom kompetencijom, socijalnim okolnostima i komunikacijskom kompetentnošću”, „komunikacijom kao kompleksnim semiotičkim činom”, „kontekstom i pragmatičnom vrijednošću komunikacijskog čina”, „neverbalnim aspektima komunikacije”, „odgojnim i obrazovnim vrijednostima 'glotodramske metode' te njezinim potencijalnim slabostima”, „primjenom teorije u nastavnoj praksi”, „motivacijama i implikacijama duha i tijela”, načelima „glotodramske metode”, „sintezom glotodramskih metodoloških obilježja”, „suradnjom nastavnika jezika i kazališne umjetnosti”, „izborom modela recitacije” i „usavršavanjem nastavnika”.

Drugo poglavlje *Kako funkcionira glotodramski nastavni sat* ambiciozni je autor oblikovao koncizno i precizno. Ponajprije je odredio „najvažnije sastavnice” takve nastave, a zatim je pozorno obrazložio program „kazališnog vježbanja” koje bi trebalo omogućiti izvedbu dramskoga teksta na priručnoj pozornici, odnosno učenje jezika u zabavnoj komunikaciji: učenika na nastavnom satu ili polaznika jezičnog tečaja. Posebnu je pozornost poklonio „strukтури didaktičkog jedinstva” na glotodramskome nastavnom satu čime je postigao izrazito svrhovitu „strukturu nastavne jedinice”.

U trećem poglavlju *Promatranje nastavnog sata i procjena rezultata* obrazlaže svrhu specifičnoga izvješća s promatranoga nastavnog sata koje je usmjereno na gotovo sve sastavnice pa i pojedinosti tih nastavnih sati. Raščlamba i procjena rezultata „glotodramske metode” ukazuje na njezine velike mogućnosti u nastavi različitih stranih jezika. Ponuđeni su originalni ispiti za provjeru znanja, ali i neobični testovi uspješnosti komunikacije koje naziva „komunikacijskim testovima”. Me-

đutim, ne ostavljaju ti testovi ni dojam velike promišljenosti niti potpune dorađenosti.

Jednostavno je usustavljeno četvrto poglavlje *Eksperimentiranje „glotodramskom metodom“*. Predstavio je Nofri svoje „europske partnere“, objasnio vrlo korisnu vezu između kazališta i metodike jezika, apostrofirao i neka stručna suprotstavljanja, a zatim pomnjivo izložio „kvantitativne rezultate eksperimentiranja“, „kvalitetu rezultata eksperimenata“ te najčešćih problema u primjeni „glotodramske metode“.

U petom poglavlju *Metodička komunikacijska sredstva i tipologija teksta* autor knjige i voditelj projekta nudi selekciju i kreaciju svrhovitih jezičnih situacija, obrazloženja i ilustracija važnosti teksta u „glotodramskoj metodi“. Posebno se bavi „tekstualnošću, dramaturgijom i programiranjem“ te „didaktiziranjem teksta“ za primjenu toga metodičkog pristupa ili sustava. Zagovara uspostavljanje radionice stvaralačkog pisanja ili „glotodramskog razreda“ u kojem će svi učenici slobodno razmišljati, stvarati ili dramatizirati prema svojim mogućnostima.

U knjizi se nalaze dva iznimno važna dodatka ili uzorna modela za primjenu „glotodramske metode“: *Dodatak 1: Kako napraviti glotodramski program u skladu sa Zajedničkim europskim okvirom nastave jezika* i *Dodatak 2: Predložak kratke priče ili glotodramske predstave* koja nastaje na temelju učeničkog zamišljanja i pisanja scenarija, a ponuđena su i iskustva učenja stranih jezika s rimskoga sveučilišta „Tor Vergata“ te posebice uključivanja talijanske komedije u studij francuskoga jezika.

Jasno je iz ovoga prikaza Nofrijeve knjige *Vodič kroz „glotodramsku metodu“* da je to izrazito usustavljen, skladan, poticajan i izazovan metodički priručnik u kojem nema zatajivanja oslonaca na dugu tradiciju učenja različitih jezika „kazališnom“ ili „dramskom metodom“ što sve vuče korijene iz antičke Grčke i Rima. Ipak, poprilično je cijenjeni autor prešutio neospornu činjenicu da je tu metodu već uzorno usustavio Marko Fabije Kvintilijan krajem 1. stoljeća, a kasnije su je itekako prakticirali u propovjedničkim vježbama: benediktinci, dominikanci, franjevci te osobito isusovci, ali i drugi redovnici.

Neosporno je ta knjiga značajan stručni i znanstveni događaj na kraju prvoga desetljeća 21. stoljeća u području metodike jezika, osobito stranih jezika. Imajući na umu mnoštvo pohvalnih recenzija na desetak jezika, mnogi stručnjaci očito smatraju „glotodramsku metodu“ izvrsnom mogućnošću za učenje jezika, posebice u školama gdje se nastava donedavno uglavnom temeljila na starim metodama. Potrebno je

istaknuti kako Nofrijevi metodički pristup ili sustav ne doprinosi samo učenju neverbalnog jezika i govorne komunikacije, nego se itekako očituje u učenikovu ili studentovu stvaralaštvu, motivaciji i samopouzdanju, tj. u komunikaciji koja se temelji na humanim i afektivnim elementima.

Privodeći svršetku ovaj kratki prikaz, potrebno je napomenuti kako je diljem Europe početkom 21. stoljeća izvedeno barem petnaestak sličnih projekata u kojima se istraživala uloga ili svrhovitost dramskoga teksta u nastavi jezika (uglavnom stranih!), a među njih se može uvrstiti i vrlo skromno financirani hrvatski projekt *Dramski tekst kao lingvometodički predložak*, namijenjen učenju hrvatskoga kao materinskog jezika. Svi su istraživači imali slična polazišta, oslanjali se na stara iskustva, a posebice je svima bliska Kvintilijanova metodika. Međutim, Nofrijevi projekt je zapravo istinski „europski projekt”, s iznimno bogatom (kao što je već rečeno!) financijskom potporom Europskoga povjerenstva te svestranom i plodonosnom suradnjom znanstvenika iz nekoliko europskih država, stoga ne začuđuje činjenica što je polučio najbolji uspjeh te barem trenutačno zasjenio sve druge projekte istraživanja nastave jezika u kazališnoj vježbaonici.

Na kraju je potrebno istaknuti očekivanja svrhovite primjene „glotodramske metode” i u Hrvatskoj iako nema još vijesti o mogućim prijevodima Nofrijeve knjige na hrvatski jezik.

Mila Pandžić